

רע"פ 1012/13 - שלום גריידי נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 1012/13

לפני: כבוד המשנה לנשיא מ' נאור
כבוד השופט ח' מלצר
כבוד השופט צ' זילברטל

המבקש: שלום גריידי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק-דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופטים: ד' ברלינר (נשיאה); מ' סוקולוב וג' נויטל) מתאריך 30.01.2013 בתיק ע"פ 40057-10-12

תאריך הישיבה: ח' בטבת התשע"ד (11.12.2013)

בשם המבקש: עו"ד סעדיה שמואל; עו"ד עמית המפל

בשם המשיבה: עו"ד יאיר חמודות

החלטה

השופט ח' מלצר:

1. לפנינו בקשת רשות ערעור על פסק-דינו של בית המשפט המחוזי הנכבד בתל אביב-יפו (כב' השופטים: ד'

ברלינר (נשיאה), מ' סוקולוב וג' נויטל) ב-ע"פ 40057-10-12, שבגדרו נדחה ערעורו של המבקש על פסק-דינו של בית משפט השלום הנכבד בתל אביב-יפו (כב' השופטת ד' רייך-שפירא) ב-ת"פ 5614/09 מתאריך 05.07.2012. במסגרת פסק-דינו של בית משפט השלום הנכבד הורשע המבקש בשורה של עבירות מין ונגזרו עליו העונשים הבאים: 6 חודשי מאסר בפועל, שירוצו בעבודות שירות, 12 חודשי מאסר על תנאי וקנס בגובה 2500 ש"ח. כן נקבע כי המבקש יפצה את המתלוננת בסך של 50,000 ש"ח.

זה המקום להזכיר כי בהחלטתי מתאריך 21.02.2013 עוכב, בהסכמת המשיבה, ביצוע עונש המאסר שהושת על המבקש, שהיה אמור להתבצע על דרך של עבודות שירות כאמור.

אפתח בהצגת הנתונים הצריכים להכרעה בבקשה.

הרקע העובדתי והשתלשלות ההליכים

2. בתאריך 16.06.2009 הוגש כנגד המבקש כתב אישום, במסגרתו יוחס לו ביצוע של מעשים מגונים כלפי המתלוננת, עובדת שהיתה כפופה לו, במסגרת עבודתו בעיריית תל אביב-יפו (להלן: העירייה) (עבירה לפי סעיף 348(ג) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין)) והטרדה מינית כלפי אותה מתלוננת (עבירה לפי סעיפים 4, 5(א), 3(א)(3), 3(א)(4) ו-3(א)(6)(ג) לחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998). כן יוחסה למבקש בכתב האישום עבירה של הדחה בחקירה של המתלוננת (עבירה לפי סעיף 245 לחוק העונשין).

3. המעשים המיוחסים למבקש עוסקים בתקופה שבה שימש המבקש כממונה הישיר של המתלוננת ביחידה שבה כיהן המבקש כמנהל. בין היתר יוחסו למבקש התבטאויות בוטות בנוגע לגופה של המתלוננת, הצהרות על רגשותיו כלפיה והצעות מיניות בלתי-הולמות שונות.

4. בתחילה פנתה המתלוננת לגורמים שונים בעירייה בתלונות כנגד המבקש, ובעקבות פנייתה הוחלט בעירייה למנות וועדה לבדיקת התלונות (להלן: וועדת הבדיקה). הוועדה הזמינה לבירור את המבקש ואת המתלוננת, וכן עדים נוספים מבין עובדי העירייה, שיכולים היו לשפוך אור על הפרשה. העירייה אף שכרה את שירותיו של חוקר פרטי (להלן: החוקר העירוני) כדי להעמיק בבדיקת התלונות נגד המבקש, מתוך כוונה שתעמוד בפני העירייה תשתית עובדתית, שתאפשר לה לקבל החלטה מושכלת בדבר דרך הטיפול בפרשה, בין אם באמצעים משמעותיים ובין בדרך אחרת.

5. במקביל לבירור התלונות על-ידי הגורמים האמונים על כך בעירייה, כמפורט לעיל - הגישה המתלוננת תלונה כנגד המבקש גם במשטרה. המשטרה פתחה בחקירת התלונות וחקרה מספר עדים. במסגרת חקירתה של המשטרה - הועברו אליה החומרים שנאספו על-ידי וועדת הבדיקה והחוקר העירוני. בכתב האישום נטען כי במועד מסוים שבין מועד הפנייה הראשונית של המתלוננת לעירייה לבין הגשת התלונה במשטרה - המבקש יצר קשר טלפוני עם המתלוננת וניסה להביא אותה לכדי ביטול תלונתה בעירייה.

6. בתאריך 05.7.2012 הרשיע בית משפט השלום הנכבד את המבקש, לאחר שהעדיף את גירסת המתלוננת, על פני זו של המבקש. בית משפט השלום הנכבד ציין כי מצא תימוכין לגירסתה של המתלוננת במצבה הרגשי של המתלוננת, כפי שנלמד מתלונותיה בזמן אמת בפני חלק מהעדים. מנגד, בית משפט השלום הנכבד ציין כי הוא מצא פגמים בגרסת המבקש וכן כי חלק מעדויותיהם של עדי ההגנה נמצאו על-ידי בית המשפט כ"לא משכנעות" וכי די באלה כדי להביא לדחיית גירסת ההגנה. בין יתר הראיות שעליהן סמך בית משפט השלום הנכבד את מסקנותיו היו גם הודעות שנמסרו לוועדת הבדיקה ולחוקר העירוני. לגבי עד התביעה אילן יעקובי (שהוכרז במשפט כעד עויין) - העדיף בית משפט השלום הנכבד לבכר את הגרסאות שעלו מהודעותיו, שנמסרו לוועדת הבדיקה בעירייה, על פני עדויותו בפני בית המשפט (בהקשר זה פעל בית המשפט בהתאם לסעיף 10א לפקודת הראיות [נוסח משולב], התשל"ה-1971 (להלן: פקודת הראיות)). לגבי עד ההגנה ליביו אוסטרובסקי, מצא בית משפט השלום הנכבד סתירות בדבריו ביחס להודעתו בפני החוקר העירוני, והדבר הביא לפגיעה באמינותו של עד זה בעיני בית המשפט. כן מצא בית משפט השלום חיזוק נוסף לעדותה של המתלוננת בפתקים שנמסרו לה על-ידי המבקש ושהכילו מסרים בעלי אופי רומנטי-מיני. לא למותר לציין בהקשר זה כי בית משפט השלום הנכבד הזהיר עצמו באופן מפורש בדבר הסתמכות על עדותה של המתלוננת כעדות יחידה, טרם שביסס את ההרשעה על עדותה.

בעקבות הרשעתו של המבקש, נגזר עונשו בתאריך 20.09.2012 והושתו עליו העונשים שפורטו בפיסקה 1 שלעיל.

7. ערעור שהגיש המבקש לבית המשפט המחוזי הנכבד - נדחה כאמור. בית המשפט המחוזי הנכבד לא מצא כל סיבה להתערב בממצאיו של בית משפט השלום הנכבד וכן ציין כי לא שוכנע כי במקרה זה התקיימו מחדלי חקירה, שפגעו בהגנתו של המבקש, ובוודאי לא כאלה המקימים לו "הגנה מן הצדק", על-פי מה שנטען על ידו. בית המשפט המחוזי הנכבד התייחס בפסק-דינו גם לטיעון נוסף שהועלה בערעור ובגדרו השיג המבקש על כך שלא נערך לו תסקיר שירות מבחן, שהיה יכול להביא, לשיטתו, לתוצאה של "אי-הרשעה", וכן לטיעוני המבקש, שקבל על חומרת העונשים שהושתו עליו בבית משפט השלום הנכבד ועל גובה סכום הפיצוי שנפסק למתלוננת. בית המשפט המחוזי הנכבד לא ראה אף להתערב בקביעותיו של בית משפט השלום בנושאים אלו, שכן סבר כי לא היה בעריכת תסקיר שירות מבחן למבקש כדי "לשנות את התמונה באופן מהותי", וכי ממילא לא עלה בידי המבקש להוכיח את התקיימותן של אותן נסיבות מיוחדות שיכולות להצדיק את סיום ההליך ללא הרשעה. בית המשפט המחוזי הנכבד הוסיף וציין כי העונשים שהושתו על המבקש הלמו את המעשים שבגינם הורשע המבקש, במיוחד על רקע הנסיבות של יחסי כפיפות במקום העבודה, שאפפו את ביצוע העבירות.

טענותיו של המבקש בבקשה שלפנינו

8. עיקר טענותיו של המבקש בגדרי בקשת רשות הערעור שלפנינו (חלקן הועלו לראשונה במסגרת זו) עוסקות בהתייחסות של הערכאות הקודמות לשורה של מחדלי חקירה, שנפלו, לגישתו, בפעולת המשטרה ובהתנהלות של הבדיקה והחקירה מטעם העירייה ובקבלת התוצרים של בדיקה זו. בין יתר מחדלי החקירה הנטענים צוינו הפרטים הבאים: אי-הזמנה של עדים (המהווים לגרסת המבקש "עדי מפתח") - לחקירה במשטרה; הימנעות מעריכת עימות בין "עדי-מפתח" אלה לבין המתלוננת; הימנעות החוקר העירוני מעריכתה של חקירה ממצה בנוגע לטענה בדבר שיבוש מהלכי חקירה מצידה של המתלוננת. טענה מרכזית נוספת שהמבקש הציג במסגרת בקשת רשות הערעור הינה כי היה מקום לאפשר למבקש ליהנות מ"הגנה מן הצדק", בשל אכיפה בררנית, שהופעלה, לשיטתו, במקרה זה, באשר המבקש הואשם והורשע בהדחת עד, בעוד שמעשים של המתלוננת, אשר עולים אף הם, לכאורה, כדי שיבוש מהלכי

חקירה, או הטרדת עד על-פי הבנת המבקש - לא זכו לטיפול. טענות אחרות של המבקש כווננו כנגד ממצאים עובדתיים של בית משפט השלום הנכבד, אשר בית המשפט המחוזי לא מצא מקום לשנותם (שאלת האותנטיות של ציור בצורה של לב על הפתק שהמבקש מסר למתלוננת, שהמבקש טען כי זוייף; הוכחת התנהגות של "חיזור" מצד המבקש). לבסוף חזר המבקש והעלה השגות גם במישור העונש והפיצוי שנפסק לטובת המתלוננת, ועתר שוב ל"אי-הרשעה".

תגובת המשיבה

9. בהחלטה מתאריך 11.02.2013 התבקשה המשיבה להגיש את תגובתה לבקשת רשות הערעור ולהתייחס במסגרתה לשאלה אם החומרים שנאספו על-ידי צוות הבדיקה מטעם עיריית תל אביב-יפו - היו קבילים כראייה במשפט הפלילי. המשיבה הגיבה לבקשת רשות הערעור והמבקש השיב לתגובת המשיבה וטען, בהקשר של קבילות החומרים שנאספו על-ידי צוות הבדיקה, כי לא ניתן היה לעשות שימוש בחומרי הראיות הנ"ל, וזאת בהתאם להלכה שנקבעה, לשיטתו, על-ידי בית משפט זה ב-דנ"פ 5852/10 מדינת ישראל נ' שמש (09.01.2012) (להלן: דנ"פ שמש).

10. עמדת המשיבה, כפי שעלתה מהתגובה שהגישה ומדברי בא-כחה בדיון שהתקיים בפנינו, היא כי יש לדחות את בקשת רשות הערעור, מאחר שזו לא העלתה כל טעם מבורר, שיכול להצדיק התערבות ב"גלגול שלישי" בקביעותיהן של הערכאות דלמטה. בכל הנוגע לסוגיית קבילות הראיות המשיבה הדגישה בהקשר זה כי באי-כוחו של המבקש נתנו הסכמתם להגשת החומרים שנאספו על-ידי ועדת הבדיקה כראיות - ולכן ההסתמכות על חומרים אלו בפסק-דינו של בית משפט השלום הנכבד היתה מבוססת. כן ציינה המשיבה כי המבקש לא העלה כל טענה בנוגע לקבילות החומרים הנ"ל במסגרת הערעור שהגיש לבית המשפט המחוזי הנכבד.

התפתחויות נוספות

11. לצורך שלמות התמונה אציין כי באי-כח המבקש הגישו לבית המשפט כתבי בי-דין רבים, לעתים תוך חריגה משמעותית ממגבלות צורה ותוכן, אשר הוגדרו להם ולעתים אף ללא אישור מבית משפט זה להגשת המסמכים. כך למשל, חרף העובדה שאושר למבקש להתייחס לתגובה של המשיבה לבקשת רשות הערעור בתשובה בת 3 עמודים שתתמקד בסוגיית הקבילות - באי-כח המבקש הגישו בתאריך 09.06.2013 מסמך בן 42 עמודים (מתוכם 26 עמודי נספחים), אשר תוכנו חרג גם מסוגיית הקבילות. לבקשה נוספת שהגישו באי-כח המבקש לאחר הדיון שהתקיים בפנינו בתאריך 22.12.2013, שהוכתרה כ-"בקשה להרחבת נימוקי הבר"ע", צורפו טיעונים ונספחים שנועדו להרחיב את נימוקי בקשת רשות הערעור, כל זאת מבלי לחכות לאישור בית המשפט לכך. בתאריך 23.01.2014 הגישו באי-כח המבקש בקשה "להכריע בבקשות התלויות ועומדות טרם פסק-דין". ביחס לבקשה זו נאמר בהחלטה מתאריך 29.01.2014 כי בניגוד לכתוב בנוסח הבקשה - הרי שהעתירה להוספת נימוקים לבר"ע מתאריך 09.06.2013 - איננה תלויה ועומדת, שכן היא נדחתה עוד בהחלטתי מתאריך 23.06.2013. עוד נקבע באותה החלטה כי הבקשה להוספת טיעונים מתאריך 22.12.2013 - תוכרע במסגרת החלטתנו הסופית במכלול. זה איפוא המקום והזמן לציין כי אין מקום לקבל את הבקשה הנ"ל ל"הרחבת הנימוקים", שכן בדיון שקיימנו בפנינו ניתנה הזדמנות מספקת לבאי-כח המבקש לשטוח בהרחבה את עמדתם בסוגיות השונות ואין מקום לפתיחת סבב חדש של טיעונים וטיעונים שכנגד לאחר הדיון. אף הסגנון שננקט בבקשה הנ"ל - לא היה ראוי, אם לנקוט בלשון המעטה, ולא אוסיף.

12. לאחר עיון בבקשת רשות הערעור, בבקשות נוספות שהוגשו על-ידי באי-כח המבקש ובתגובת המשיבה לבקשת רשות הערעור, ולאחר שמיעת טענות הצדדים בדיון שהתקיים בפנינו - הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות וכך אציע לחבריי שנעשה. הטעם לדבר הוא שהבקשה איננה מעוררת, בנסיבות, שאלה בעלת חשיבות משפטית החורגת מעניינם של הצדדים הישירים להליך, המצדיקה הענקת רשות ערעור ב-"גלגול שלישי" (ראו: הלכת חניון חיפה; רע"פ 4515/07 אבו שנב נ' מדינת ישראל (17.10.2007)). אף לא נראה כי נגרם פה למבקש עיוות דין, כמשמעו בפסיקה.

אנמק הדברים בקצרה להלן.

13. הטענות השונות שהמבקש העלה במסגרת הבקשה המקורית לרשות הערעור מתאריך 07.02.2013 - נבחנו באופן ממצה על-ידי בית משפט השלום הנכבד ונדחו במסגרת פסק-דין מפורט ומקיף. בית המשפט המחוזי הנכבד אישר את קביעותיו של בית משפט השלום הנכבד, ומפסק-דינו עולה כי טענותיו של המבקש נבדקו שוב לעומקן ולא נמצא בהן ממש. מכל מקום, כאמור, סוגיות אלו, שהועלו פעם נוספת בפנינו - אינן מעוררות, בנסיבות, כל שאלה משפטית החורגת מעניינם של הצדדים, שיש בה כדי להביאנו לכלל התערבות במקרה זה במסגרת של ערעור ב-"גלגול שלישי". בנוגע לטענות נוספות שההליך של בקשת רשות הערעור שימש אכסניה להן במהלך הדרך, אף שהועלו לראשונה באדרתן הנוכחית רק כאן - ארחיב מיד בסמוך.

14. כמפורט לעיל המבקש העלה בשלב מאוחר יותר של ההליך שלפנינו טענות נוספות שעניינן בשאלת הקבילות של ההודעות, שנגבו על-ידי וועדת הבדיקה העירונית, או החוקר העירוני, והיתה הסתמכות עליהן בפסק-דינו של בית משפט השלום הנכבד. טענות אלו יש לדחות ממספר טעמים:

(א) הטענות בנושא זה לא נטענו בשלבים קודמים של ההליך, ובפרט במסגרת הערעור בפני בית המשפט המחוזי הנכבד. באי-כח המבקש לא הצליחו להצביע על תיעוד כלשהו לכך שטענות אלו אוזכרו בעבר ולפיכך אין לקבל את עמדתם, שנטענה בעלמא בעת הדיון בפנינו, שלפיה הדברים הועלו כבר בשלבים הקודמים של ההליך.

(ב) גם לעיצומן של הטענות האמורות - אין להן מקום פה, בשים לב לנסיבות קבלת ההודעות. ההודעות של העדים השונים, אשר נמסרו לוועדת הבדיקה, או לחוקר העירוני - התקבלו כדין על-ידי בית משפט השלום הנכבד, על-פי המפורט להלן:

(1) הודעותיו של המבקש עצמו בפני הגופים העירוניים הוגשו בהסכמת באי-כחו (ראו עמ' 114, שורה 22 לפרוטוקול הדיון בבית משפט השלום הנכבד (להלן: הפרוטוקול)).

(2) הודעתו של העד ליביו אוסטרובסקי בפני החוקר העירוני הוגשה אף היא בהסכמת באי-כח המבקש (ראו עמ' 867, שורות 16-21 לפרוטוקול).

(3) הודעתה של העדה טל שמיר הוגשה על-ידי באי-כח המבקש בעצמם בהסכמת המשיבה (ראו עמ' 188, שורות 16-19 לפרוטוקול).

(4) הודעתו של העד אילן יעקובי התקבלה על-ידי בית משפט השלום הנכבד מכוחו של סעיף 10א לפקודת הראיות (פיסקה 10(6) לפסק-דינו של בית משפט השלום הנכבד), לאחר שבאי-כחו של המבקש השאירו את סוגיית הקבילות לשיקול דעת בית המשפט (ראו עמ' 313, שורות 7-12 לפרוטוקול).

(5) הודעת העד ד"ר רון גנני הוגשה על-ידי באי-כח המבקש בעצמם בהסכמת המשיבה (ראו: עמ' 292-294 לפרוטוקול).

לקבילותן של ראיות שהוגשו בהסכמה - ראו סעיף 144 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (כן עיינו: ע"פ 6251/94 בן-ארי נ' מדינת ישראל, מט(3) 45, 76 (1995); ע"פ 8220/02 ברוכים נ' מדינת ישראל, נח(5) 724, פיסקה 13 (2004); יעקב קדמי על הראיות, חלק רביעי, עמ' 1820-1821 (להלן: קדמי - על הראיות), לעניין "היעדר-התנגדות" ראו: קדמי - על הראיות, עמ' 1819-1820 וההפניות בה"ש 285 שם; השוו: אליהו הרנון דיני ראיות, חלק ראשון, עמ' 36-38 (1979).

15. מעבר לנדרש אציין עוד כי ככל שטענותיו של המבקש לעניין קבילות החומרים האמורים אינן מבוססות על הכללים בדבר קבלת עדות שמיעה, אלא דווקא על טענה לקיומו של מעין חיסיון של הדברים שנאמרו בפני הגורמים העירוניים (וועדת הבדיקה והחוקר העירוני) - הרי שגם טענה זו דינה להידחות. הטעם לכך נעוץ בעובדה שהדרישה להכיר בחיסיון פסיקתי של חומרים שנאספו על-ידי וועדות בדיקה פנימיות נדונה ונדחתה, בדעת רוב, בפסק-דינה של הנשיאה ד' בייניש ב-דנ"פ שמש (שם, בפיסקה 27). עמדה זו, אף שהתקבלה ברוב דעות, כנגד דעות המיעוט של חבריי: השופטים י' דנציגר ו-א' רובינשטיין - היא ההלכה הנוהגת כיום, וממילא אין כל מקום להרהר אחריה במקרה שלפנינו, בנסיבות שבהן כל החומרים האמורים הוגשו בהסכמת שני הצדדים, או שקבלתם הושארה לשיקול דעתו של בית המשפט.

16. טענות נוספות של המבקש כוונו לעניין חומרת העונשים שהושתו עליו. בהקשר זה חלה ההלכה, שלפיה תינתן רשות ערעור ב-"גלגול שלישי" בנוגע לענישה רק במקרים נדירים במיוחד, שבהם ניכרת סטייה משמעותית ממדיניות הענישה (עיינו: רע"פ 8527/12 ששון נ' מדינת ישראל (28.11.2012); רע"פ 3929/09 דהן נ' מדינת ישראל (16.08.2009)). לא התרשמתי כי במקרה שלפנינו אלה הם פני הדברים. העונשים שהושתו על המבקש (אשר לא כללו רכיב של מאסר לריצוי מאחורי סורג ובריח), כמו גם גובה הפיצוי למתלוננת שנפסק לזכותה - הולמים, להבנתי, את נסיבות המקרה וייתכן שהם אף מתונים יחסית. בכל הנוגע לפיצוי שנפסק למתלוננת אוסר ואעיר כי המתלוננת לא צורפה כמשיבה לבקשת רשות הערעור ובשל כך כלל לא יכולת להישמע טענות בהקשר זה (עיינו: ע"פ 3314/06 אייזנקוט נ' מדינת ישראל (11.01.2010); רע"פ 9727/05 פלוני נ' מדינת ישראל (08.08.2007)).

17. העולה מכל המקובץ מלמד כי מדובר במקרה שנסיבותיו אינן מצדיקות מתן רשות ערעור ב-"גלגול שלישי", ודי בכך כדי לדחות את הבקשה שלפנינו. מעבר לנדרש אף הראיתי מדוע אין גם הצדקה לגוף הדברים לקבל את טענות המבקש לעניין קבילות הראיות. נוכח כל האמור לעיל, אציע לחברי לדחות את בקשת רשות הערעור.

18. הממונה על עבודות השירות מתבקש לעדכן את חוות-דעתו לגבי התייצבותו של המבקש לעבודות שירות ולהגישה לנו עד לתאריך 06.08.2014. לאחר שתתקבל חוות-הדעת העדכנית ניתן החלטה משלימה. עד למתן ההחלטה המשלימה - יוותר על כנו עיכוב ביצוע עונש המאסר.

ש ו פ ט

המשנה לנשיא מ' נאור:

אני מסכימה.

המשנה לנשיא

השופט צ' זילברטל:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בחוות דעתו של השופט ח' מלצר.

ניתנה היום, כ"ב בתמוז התשע"ד (20.07.2014).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

המשנה לנשיא
